

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»**

ВОРОН ОЛЬГА ГРИГОРІВНА

УДК 373.5.091.13:371.111:005.336.5:004.5

**УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ
ДИРЕКТОРА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО
ЗАКЛАДУ В ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ**

13.00.06 – теорія та методика управління освітою

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук (доктора філософії)

Київ – 2019

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Державному вищому навчальному закладі «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України

Науковий керівник – кандидат історичних наук, доцент
ОЛЕШКО Петро Степанович,
Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти, ректор.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ГЛАДКОВА Валентина Миколаївна,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
професор кафедри управління;

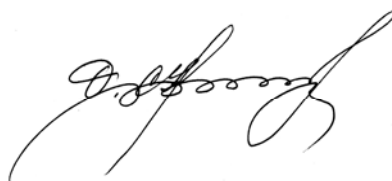
кандидат педагогічних наук
КУЛИК Олена Єгорівна,
начальник відділу освіти, молоді та спорту районної
Чаплинської державної адміністрації Херсонської області.

Захист відбудеться «16» травня 2019 р. о 12.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.455.03 у ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України за адресою: 04053, м. Київ, вул. Січових Стрільців, 52-А, корпус 3, зал засідань.

Із дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України за адресою: 04053, м. Київ, вул. Січових Стрільців, 52-Д та на сайті: <http://umo.edu.ua>.

Автореферат розісланий «15» квітня 2019 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. С. Снісаренко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Домінуючою тенденцією розвитку Нової української школи є її перехід до інформаційного освітнього середовища. У Концепції національної програми інформатизації підкреслено, що результатами інформатизації освіти мають бути: розвиток інформаційної культури людини, що передбачає комп'ютерну освіченість, зміст, методи і засоби навчання до рівня світових стандартів, інтеграція навчальної, дослідницької та виробничої діяльностей, удосконалення управління освітою, а також кадрове забезпечення усіх напрямів інформатизації України шляхом спеціалізації та інтенсифікації підготовки відповідних фахівців.

Інформація, зібрана, опрацьована та передана за допомогою автоматизованих систем, має важливе значення в управлінні загальноосвітнім навчальним закладом. Тема дослідження є актуальною з огляду на те, що розвиток та підвищення рівня інформаційної культури керівників освітніх установ в епоху переходу людства до інформаційного суспільства є необхідною умовою становлення і розвитку їхньої професійної культури. Розвиток інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу – проблема, від успішного вирішення якої значною мірою залежить як продуктивність управлінської діяльності так і освітнього процесу загалом.

Концептуальні положення щодо зростання ролі інформаційної компетентності знайшли відображення у Законах України «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про інформатизацію», «Про Національну програму інформатизації», у Концепції Нової української школи, Концепції національної програми інформатизації.

У ході теоретичного аналізу психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження з'ясовано, що незважаючи на велику кількість наукових розвідок зарубіжних і вітчизняних учених, відсутній єдиний погляд на сутність понять «інформаційна культура», «інформаційна компетентність» директора загальноосвітнього навчального закладу.

У дослідженні простежено генезу формування підходів до проблеми інформаційної культури у працях таких науковців, як В. Беспалько, Б. Гершунський, М. Жалдак, В. Зінченко, Ю. Машбиць та ін. Значущими в контексті розгляду проблеми формування інформаційної компетентності та культури педагогічних працівників є ідеї дослідників В. Бикова, В. Камишина, О. Кулик, В. Олійника, О. Спіріна.

Теоретичну основу дослідження становлять:

– положення філософії і культурології про культуру особистості (І. Зязюн, В. Кремень, М. Михальченко, Н. Ничкало, І. Бех), розвиток професійної культури (О. Бондаревська, В. Гриньова, С. Єлканов, О. Пехота, В. Сухомлинський);

– загальні положення теорії менеджменту та адаптивного управління (М. Альберт, Б. Гаєвський, В. Гладкова, Г. Єльнікова, З. Рябова), педагогічного менеджменту та менеджменту освітніх інновацій (А. Гуржій, Н. Клокар, О. Кулик, В. Маслов, Н. Островерхова, Є. Павлютенков), управлінської та організаційної культури, її складових (Л. Калініна, Ю. Палеха, Н. Приходькіна, Г. Тимошко);

– концептуальні положення щодо вдосконалення змісту підвищення кваліфікації педагогічних працівників і наукового супроводу розвитку педагогічних кадрів (С. Ніколаєнко, В. Олійник, Л. Сергєєва, І. Сіданіч, В. Сидоренко, Т. Сорочан, О. Отич); положення теорії і методики післядипломної педагогічної освіти (І. Жерносек, Ю. Красовицький, С. Крисюк, В. Олійник, Н. Протасова, В. Пуцов, В. Семиченко); проблеми професійного розвитку науково-педагогічних і педагогічних працівників у закладах вищої та післядипломної педагогічної освіти (О. Галус, А. Василюк, Н. Волянюк, В. Гладкова, Г. Дмитренко, Ю. Завалевський, О. Снісаренко, Є. Тонконога); управління професійним розвитком науково-педагогічних, педагогічних і наукових працівників під час підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів (І. Андрущук, Н. Клокар, Ю. Конаржевський, В. Сидоренко, Т. Сорочан).

Відповідно до окресленої мети, завдань, об'єкта і предмета дослідження використано такий комплекс **методів дослідження**:

– *теоретичні* – спрямування на проблемно-цільовий, логіко-системний і структурно-функціональний аналіз філософської, психологічної, педагогічної, науково-методичної та іншої літератури, що уможливило ґрунтовне вивчення загальних теоретичних питань досліджуваної проблеми (аналогія, моделювання, порівняння, систематизація, узагальнення, що використовувалися з метою вивчення літературних і документальних джерел із проблеми управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті, законодавчих і нормативно-правових документів у галузі освіти з метою уточнення сутності базових понять дослідження);

– *емпіричні* – анкетування, тестування, прямі та непрямі спостереження і самоспостереження, інтерв'ювання, бесіда з метою дослідження стану розробленості проблеми та порівняння результатів дослідження для виявлення ефективності розробленої моделі, навчально-методичного комплексу; методи математичної статистики використовувалися для відстеження зростання рівня інформаційної культури директора ЗНЗ в умовах упровадження авторської моделі.

Аналізуючи праці науковців, встановлено, що формування та розвиток інформаційної культури педагогічних працівників освітніх установ в епоху переходу людства до інформаційного суспільства є необхідною умовою формування і розвитку їхньої професійної культури. На основі проаналізованої теорії та практики післядипломної освіти з'ясовано, що в управлінні розвитком інформаційної культури директорів загальноосвітніх навчальних закладів існують невирішені проблеми: прийняття державних стандартів післядипломної педагогічної освіти, розроблення уніфікованої моделі підвищення кваліфікації директорів загальноосвітніх навчальних закладів, поєднання наукового потенціалу науково-педагогічних і практичного досвіду керівників закладів освіти.

Виходячи із зазначеної проблеми та її недостатньої розробленості у наукових джерелах сформульовано тему дисертаційного дослідження **«Управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи ДВНЗ «Університет

менеджменту освіти» НАПН України в межах наукової теми кафедри педагогіки, управління та адміністрування Навчально-наукового інституту менеджменту та психології з теми «Підготовка конкурентоспроможних фахівців в умовах освітніх змін» (державний реєстраційний номер РК 011U002378).

Тему дослідження затверджено на засіданні Вченої ради ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (протокол №7 від 15 жовтня 2014 року) і узгоджено у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол №9 від 23 грудня 2014 року).

Мета дослідження полягає в розробленні, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці моделі управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті.

Для досягнення поставленої мети окреслено такі **завдання**:

1. Проаналізувати теоретико-методологічні засади управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу.

2. Уточнити зміст понять «інформація», «культура», «інформаційна культура директора загальноосвітнього навчального закладу».

3. З'ясувати чинники і умови, що впливають на управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті.

4. Теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити авторську модель управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті.

5. Розробити і апробувати навчально-методичний комплекс щодо впровадження моделі управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в закладах післядипломної педагогічної освіти.

Об'єкт дослідження – інформаційна культура директора загальноосвітнього навчального закладу.

Предмет дослідження – управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті.

– **Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в тому, що:** *вперше* у вітчизняній педагогічній науці здійснено аналіз проблеми управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті;

– *розроблено*, обґрунтовано та експериментально перевірено модель управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті;

– *уточнено* зміст основних понять дослідження: «інформація», «культура», «інформаційна культура директора загальноосвітнього навчального закладу»;

– *удосконалено* зміст управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті»;

– *набули подальшого розвитку* зміст, форми і методи розвитку інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті.

Практичне значення дослідження полягає в запровадженні моделі управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті, розробленні науково-методичного комплексу розвитку інформаційної культури директорів загальноосвітніх навчальних закладів в післядипломній освіті, який включає навчально-тематичний план, програму спецкурсу «Інформаційна культура керівника закладу освіти», словник з освітнього менеджменту, курс лекцій, практикуми, семінари, методичні рекомендації щодо впровадження моделі управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті.

Матеріали та результати дослідження можуть бути використані керівниками і науково-педагогічними, педагогічними працівниками закладів післядипломної освіти, керівними кадрами освітніх установ та тими, хто досліджує проблему інформаційної культури керівників.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлено ідеї та розробки автора дослідження. Концептуальні положення, висновки, управлінські підходи сформульовані особисто здобувачем. Використані положення інших авторів мають відповідні посилання.

У публікації, виконаній у співавторстві [12], особистим внеском автора є характеристика чинників та умов управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті. Ідеї співавтора у дисертації не використовувалися.

Апробація і впровадження результатів дослідження здійснювалися під час семінарів, науково-практичних конференцій, а саме:

– *всеукраїнські*: науково-практична конференція «Наукові засади визначення змісту посадово-функціональної компетентності керівників навчальних закладів та технології їх формування» (Київ, 2013 р.); науково-практична конференція «Управління професійним розвитком керівних і педагогічних кадрів в умовах запровадження випереджувальної післядипломної освіти» (Рівне, 2013 р.); науково-практична конференція «Науково-методологічні засади державної стратегії розвитку післядипломної освіти в Україні: європейський контекст» (Рівне, 2014 р.); науково-практична конференція «Формування духовно-моральних цінностей особистості в умовах реалізації нової моделі школи екологічної культури» (Рівне, 2014 р.); науково-практична конференція «Наукові засади підвищення кваліфікації керівників навчальних закладів» (Рівне, 2014 р.); науково-практична конференція «Інноваційні стратегії неперервної освіти педагогів в системі післядипломної освіти» (Луцьк, 2014 р.); науково-практична конференція «Педагогічне проектування моделі компетентного випускника школи естетичної культури» (Київ-Рівне, 2016 р.); науково-практична конференція «Філософія, теорія та практика випереджаючої освіти для сталого розвитку» (Дніпро, 2016 р.); науково-практична конференція з теми «Інноваційний менеджмент у закладах освіти» (Житомир, 2017 р.); науково-практична конференція з теми «Науково-методичні основи професійного розвитку керівних і педагогічних кадрів в умовах випереджувальної післядипломної освіти» (Рівне – Київ, 2017 р.);

– *регіональні*: регіональна науково-практична конференція з теми «Теоретико-методологічні засади формування інформаційної культури педагогічних кадрів, що працюють з обдарованими учнями, засобами методичної роботи в умовах сучасних перетворень і перспектив сталого розвитку України» (Рівне, 2013 р.); регіональна науково-практична конференція з теми «Вплив науково-педагогічних досліджень на інноваційний поступ освіти регіону» (Рівне, 2014 р.); регіональна науково-практична конференція з теми «Теоретико-методологічні засади створення освітньо-оздоровчого середовища навчального закладу» (Рівне, 2016 р.); регіональний науково-практичний семінар «Професійна майстерність сучасного педагога: освітні виклики і технології формування» (Рівне, 2017 р.); регіональний науково-практичний семінар лабораторії психології професіоналізму з теми «Психолого-педагогічні засади розвитку професіоналізму педагогічних працівників в освітньому просторі Нової української школи» (Рівне, 2017 р.);

– *міжрегіональні*: міжрегіональне засідання кафедр з теми «Інформаційно-комунікаційні технології та бенчмаркінг як інноваційні ресурси управлінської діяльності» (Хмельницький, Шепетівка, Луцьк, Рівне, 2013 р.); міжрегіональне засідання кафедр з теми «Управління розвитком освітнього потенціалу регіону в контексті євроінтеграційних змін» (Рівне, 2016 р.); міжрегіональне засідання кафедр з теми «Управління інноваційною освітньою діяльністю в регіоні в умовах децентралізації та формування концепції нової школи» (Хмельницький, 2016 р.); кафедральні педагогічні читання «За сторінками класиків менеджменту» (Рівне, 2016 р.);

– 10 листопада 2017 р., м. Здолбунів Рівненської області – *семінар-практикум для керівників ЗНЗ* Здолбунівського району на базі Кунинської ЗОШ І–ІІ ст. з теми «SWOT-аналіз як сучасний інструмент стратегічного управління закладом освіти»;

– 8 грудня 2017 р., Гоща Рівненської області – *семінар-практикум для заступників директорів з навчально-виховної роботи ЗНЗ* Гощанського району на базі КЗ Бугринський НВК «ДНЗ – ЗОШ І–ІІ ст. – АТЛ» з теми «Особливості освітнього середовища закладу освіти в рамках впровадження концепції Нової української школи».

Організація дослідження. Науковий пошук здійснювався впродовж 2013–2018 років і охоплював такі етапи:

1. Концептуально-діагностичний (2013–2014 рр.). Передбачає аналіз літератури вітчизняних та зарубіжних вчених з подальшим окресленням механізмів управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу, накопичення емпіричного матеріалу, проведення дослідження рівня розвитку інформаційної культури педагогічних працівників, обґрунтування факторів та умов управління розвитком педагогів; конкретизацію сутності понять «управління розвитком», «інформаційна культура», «інформаційна культура директора школи»; визначення експериментальної бази, проведення діагностичного, прогностичного та організаційного етапів апробації результатів дослідження, узагальнення та здійснення їх наукової інтерпретації; написання наукових статей з проблеми дослідження.

2. Формувальний (2015–2017 рр.). Спрямований на визначення стану управління розвитком інформаційної культури директора школи; формування

наукового обґрунтування та методичного забезпечення реалізації моделі управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу; організація дослідження та систематизація результатів експериментальної перевірки, формулювання робочих гіпотез, написання наукових статей з проблеми дослідження.

3. Підсумково-узагальнюючий (2018 р.). Передбачає узагальнення результатів дисертаційного дослідження та здійснення їх наукової інтерпретації; оформлення результатів дослідження у вигляді кандидатської дисертації, підготовку матеріалів для експертної оцінки щодо можливості їх практичного застосування в післядипломній освіті; публікацію статей з проблеми дослідження.

Структура та обсяг дисертації зумовлена специфікою об'єкта аналізу та логікою його дослідження, що впливає з поставленої мети і розв'язання визначених завдань. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел, що нараховує 283 джерела. Основний обсяг дисертації – 200 сторінок, загальний обсяг – 380 сторінок, таблиць – 21, рисунків – 19.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження, визначено мету та завдання, об'єкт і предмет, охарактеризовано методи дослідно-експериментальної роботи, з'ясовано наукову новизну роботи та практичне значення отриманих результатів, висвітлено апробацію положень і висновків дисертації.

У **першому розділі «Управління розвитком інформаційної культури директора школи в післядипломній освіті як проблема педагогічної теорії та практики»** здійснено теоретичний аналіз дослідження проблеми управління розвитком інформаційної культури директорів загальноосвітніх навчальних закладів в післядипломній освіті в сучасній науковій, психолого-педагогічній літературі, нормативних документах; охарактеризовано стан сучасної практики щодо управління розвитком інформаційної культури директорів у закладах післядипломної педагогічної освіти; проаналізовано та уточнено базові поняття дослідження.

На основі проаналізованої практики в закладах післядипломної педагогічної освіти встановлено, що в управлінні розвитком інформаційної культури директорів загальноосвітніх навчальних закладів існують невирішені проблеми: прийняття державних стандартів післядипломної педагогічної освіти, розроблення уніфікованої моделі підвищення кваліфікації директорів загальноосвітніх навчальних закладів, поєднання наукового потенціалу науково-педагогічних і практичного досвіду керівників закладів освіти, відсутність моделі управління розвитком інформаційної культури в післядипломній освіті та навально-методичного комплексу щодо її впровадження.

Встановлено, що з точки зору культури, інформаційна культура розглядається як складова процесу формування культури людини. Інформаційна культура є складовою культури особистості, яка допомагає їй самостійно накопичувати знання, затребувані повсякденним життям. Вона включає такі

компоненти: культуру пошуку інформації, що передбачає розуміння особистістю необхідності в зменшенні інформаційного дефіциту – культура пошуку представляє собою вміння проаналізувати власні інформаційні потреби, використати різноманітні канали отримання інформації, опанувати можливості нових інформаційних технологій; культуру отримання і сприйняття інформації; усвідомлення того факту, що нова інформація – це засіб отримання знань; уміння опрацьовувати інформацію; створювати і впроваджувати особисті пошукові системи; прагнути до підвищення рівня комунікативної компетентності; мати готовність не лише отримувати, а й обмінюватися інформацією; вдосконалювати вміння чітко і доказово викладати результати власної діяльності в інформаційному просторі.

Уточнено зміст поняття «інформаційна культура директора загальноосвітнього навчального закладу». З'ясовано, що це інтеграційна, багаторівнева, професійно значуща характеристика особистості керівника, що формується завдяки системній поетапній підготовці й виражається в наявності ціннісного ставлення до управлінської діяльності в інформаційному світогляді, інформаційній грамотності та компетентності, комунікативності, культурі пошуку, обробки та передавання інформації.

Встановлено, що в сучасній науковій теорії та практиці існує декілька підходів до визначення умов розвитку інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу, які відрізняються цілями, організацією, структурою і протіканням процесів та вимогами до кінцевого результату. Під умовами в контексті нашого дослідження розглядаються ті обставини, за яких відбувається розвиток інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу і від яких залежить кінцевий результат цього процесу. Під системою умов розвитку інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу ми розуміємо сукупність взаємопов'язаних і періодично повторюваних способів впливу. У зазначеному процесі ми простежуємо циклічність.

З'ясовано, що організаційно-педагогічними умовами, що забезпечують формування інформаційної культури директора школи в післядипломній освіті, є:

- мотивація безперервного навчання директора школи як основи його професійної компетентності; розвиток ціннісного ставлення до інформації; орієнтація на самооцінку – уміння оцінювати власні можливості та окреслювати перспективи професійного зростання;

- компетентнісна спрямованість змісту навчальних модулів; виявлення предметно-методичної насиченості змісту підвищення кваліфікації директорів шкіл; врахування в змісті програм навчальних дисциплін і методиках їхнього викладання відповідно до тенденцій розвитку інформаційних наук, що забезпечує ефективний розвиток предметно-методичної компетентності директора школи; наявність у навчальних планах цільових програм, що інноваційно доповнюють професійну складову підвищення кваліфікації директора школи;

- визначення модулів, спецкурсів, що спрямовані на формування інформаційно-методичної компетентності директора школи в структурних циклах, навчальних планах курсів підвищення кваліфікації, здійснення інтеграції психолого-педагогічних, предметних і методичних особливостей педагогічної діяльності;

– застосування інноваційних освітніх технологій у процесі управління професійним розвитком директора школи; використання новітніх інформаційних технологій навчання, наповнення змісту освітнього середовища ключовими компетентностями, ідеями педагогіки партнерства, дитиноцентризму, загальносвітовими традиціями й орієнтирами; застосування інформаційно-комунікаційних методик і технологій, що сприяють педагогічному пошуку, дослідженню, творчості.

На основі аналізу теорії та практики визначено фактори управління розвитком інформаційної культури директорів загальноосвітніх навчальних закладів в післядипломній освіті: у педагогічній практиці шляхом забезпечення інноваційності змісту підвищення кваліфікації керівників закладів освіти за умови поєднання управлінського і методичного супроводів у єдиному інформаційно-освітньому середовищі: неперервна післядипломна освіта, науково-методична діяльність і самоосвіта, що здійснюються у результаті планованого управління розвитком інформаційної культури директорів загальноосвітніх навчальних закладів.

У другому розділі «Теоретико-методологічні основи управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті» здійснено теоретичне обґрунтування і експериментально перевірено модель управління розвитком інформаційної культури директорів загальноосвітніх навчальних закладів у післядипломній освіті, подано аналіз структури та змісту інформаційної культури директорів загальноосвітніх навчальних закладів.

У цьому контексті визначено показники рівнів розвитку інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу:

- прагнення до розвитку (наявність тенденції до ускладнення змісту системи, зв'язків, продукції, зростання обсягів виробництва, реалізації товарів, послуг тощо);
- динамізм (швидкість змін системи під впливом будь-яких факторів);
- цілеспрямованість (здатність системи досягати цілей);
- цілісність (наявність і використання системою властивостей, яких немає в складових системи), синергетичний ефект;
- зв'язність (наявність оптимальних технологічних, інформаційних, виробничих, торговельних та інших зв'язків);
- відкритість (взаємодія системи з іншими і сприйняття зовнішньої інформації тощо).

У результаті опрацювання теорії та практики, з'ясовано, що інформаційна культура як складова професійної культури директора загальноосвітнього навчального закладу характеризує відповідний рівень інформаційної компетентності керівників, що пов'язано з формуванням особистісних цінностей, установок, ідеалів, потреб, мотивів, які забезпечують індивідуальний професійний розвиток. Він відбувається за рахунок розвитку таких компонентів інформаційної культури, як: культура сприймання інформації; культура використання інформації; культура організації подання, оприлюднення інформації; культура спілкування в освітньому інформаційному середовищі.

Розроблена модель управління розвитком інформаційної культури директорів загальноосвітніх навчальних закладів у післядипломній освіті містить такі складові:

процес управління розвитком, в якому визначені мета, завдання, рівні інформаційної культури (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, поведінковий); шляхи розвитку інформаційної культури директора в післядипломній освіті; компоненти інформаційної культури; принципи; методи; рівні розвитку інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу (репродуктивний, продуктивно-перетворювальний, творчий, новаторський).

На основі теоретичних положень та існуючої практики нами були визначені стратегічні напрями управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті:

- Аналіз, прогнозування, організація і вдосконалення різномірного змісту розвитку інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу.

- Різномісність форм управління розвитком інформаційної культури директора ЗНЗ.

- Обрання слухачами методів і форм діяльності, способів взаємодії викладача і слухача.

- Поетапний аналіз і контроль, засоби управлінського і методичного супроводів директорів освітніх установ у післядипломній освіті.

- Моніторинг процесу управління розвитком інформаційної культури директора навчального закладу в післядипломній освіті.

Результати опрацювання наукових розвідок дали підставу стверджувати, що створення умов для розвитку інформаційної культури директора школи у післядипломній освіті забезпечується поєднанням кількох компонентів, за яких розвиток може бути результативним:

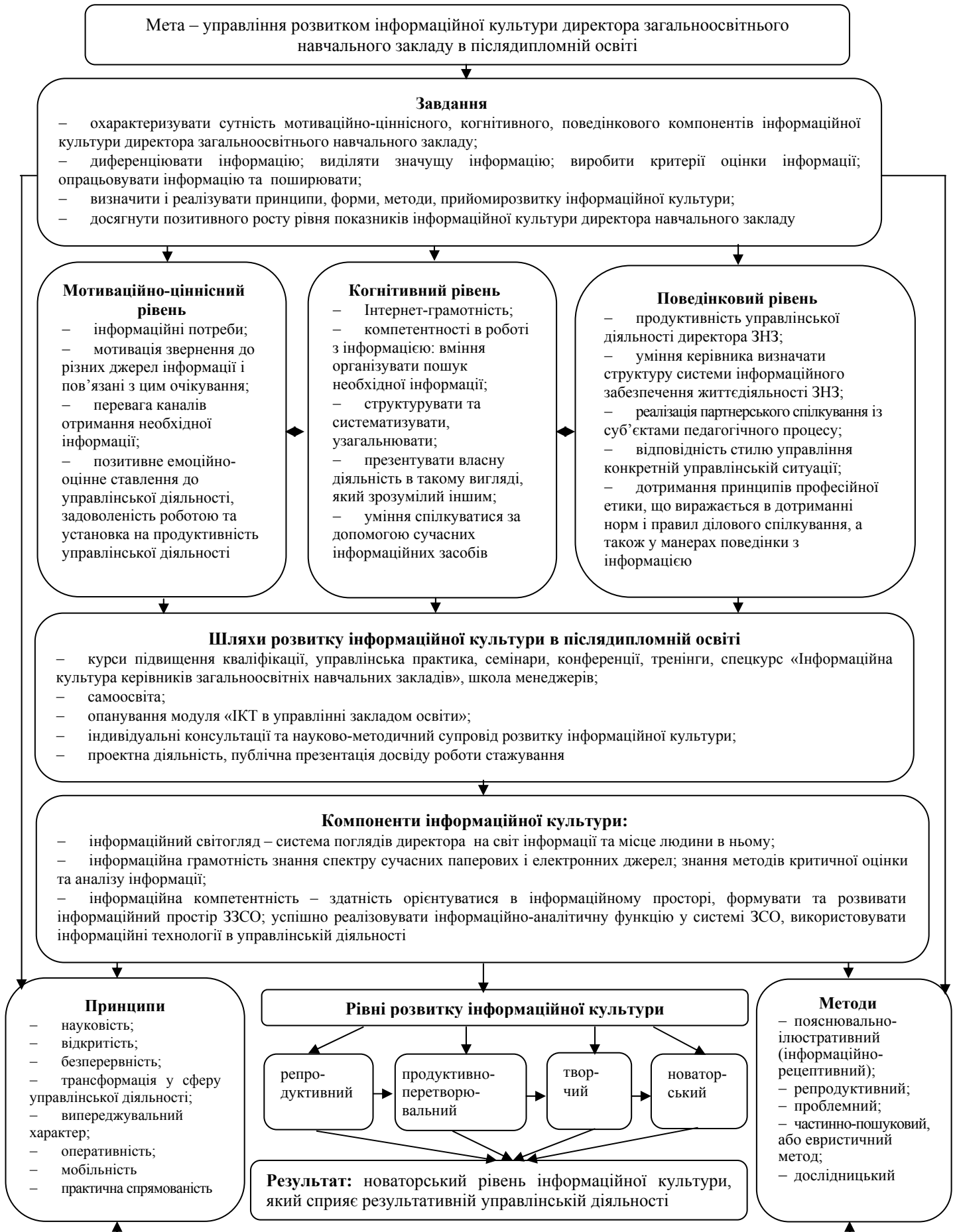
- змістовий компонент: актуальність змісту освіти для розвитку особистості та професійної діяльності фахівця; інтегративний та варіативний підходи до змісту навчання; відкритість змісту освіти до змін, систематичне оновлення змісту актуальними проблемами;

- управлінський і методичний компоненти: варіативність навчальних програм; свобода вибору освітнього маршруту; різноманітність і різномісність методичних навчальних засобів; управління розвитком інформаційною культурою директорів у формальній, неформальній та інформальній освіті; акцент на діалогічне спілкування з урахуванням переважаючих способів сприйняття інформації кожною особистістю;

- комунікативний компонент: взаєморозуміння і задоволеність взаємодією всіх учасників освітнього процесу; позитивне налаштування всіх фахівців на взаємодію і зворотній зв'язок; участь усіх суб'єктів у конструюванні та оптимізації освітнього процесу.

Встановлено, що управління розвитком інформаційної культури директора ЗНЗ у процесі підвищення кваліфікації в закладах післядипломної освіти складається з послідовних і цілеспрямованих дій, направлених на активізацію компонентів інформаційної культури за її видами і включає такі етапи:

- 1) діагностування рівня сформованості інформаційної культури директора навчального закладу за її основними компонентами;

Рис. 1. Модель розвитку інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті

2) диференційований підхід до підвищення кваліфікації кожної групи слухачів за рівнем інформаційної культури (за результатами вхідного діагностування);

3) відпрацювання системи вправ та індивідуальних завдань з розвитку інформаційної культури за кожним з її компонентів;

4) складання індивідуальних програм розвитку інформаційної культури у міжкурсний період підвищення кваліфікації.

У нашому дослідженні моделювання розглядається як метод дослідження інформаційної культури керівника ЗНЗ, а модель як метод пізнання, узагальнення та систематизації елементів об'єкта дослідження у процесі підвищення кваліфікації; як системне явище, яке відображає, по-перше, суттєві властивості і відносини оригінала, по-друге – у точно вказаному стилі змінює цей оригінал, водночас з вивченням оригінала надає про нього нову інформацію. У контексті нашого дослідження – це модель управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті, що містить два етапи, які циклічно повторюються і мають свої завдання – курсовий і міжтестатійний. Розробляючи модель управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті, ми виходили з того, що в запропонованій моделі мають бути відтворені найважливіші компоненти досліджуваного явища, що дало б змогу проаналізувати зазначені компоненти та системні властивості з точки зору ефективності їхнього застосування, спрогнозувати і скерувати подальший процес розвитку складових інформаційної культури директора ЗНЗ, внаслідок чого забезпечити позитивний кінцевий результат.

Запропонована модель управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті принципово змінює траєкторію руху керівника до найвищого рівня інформаційної культури: від етапу репродуктивності, під час якого відбуваються пошуки індивідуальності та визначення власної специфіки управлінської діяльності, через етап розвитку інформаційної діяльності до рівня керівників закладів освіти, здатних до творчої професійної самореалізації, самопроекування та конструювання нових еталонів (норм) засобів інформаційної культури в управлінській діяльності.

У третьому розділі «**Експериментальне дослідження моделі управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті**» подано аналіз ефективності запропонованої моделі, яка перевірялася впродовж 2014–2018 років за виділеними показниками – структурними компонентами інформаційної культури.

Мета нашого експериментального дослідження полягала в експериментальній перевірці запропонованої моделі управління розвитком інформаційної культури директора ЗНЗ у післядипломній освіті та апробації навчально-методичного комплексу.

Для забезпечення перевірки моделі управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті ми вирішували наступні завдання:

– оцінити доцільність впровадження та перевірити ефективність запропонованої моделі управління розвитком інформаційної культури директора ЗНЗ у післядипломній освіті;

– визначити вплив структурних компонентів моделі на розвиток інформаційної культури директора школи у післядипломній освіті;

– проаналізувати й узагальнити отримані результати.

На підготовчому етапі здійснення експерименту було відібрано 280 слухачів курсів підвищення кваліфікації – директорів загальноосвітніх навчальних закладів (100 – з Рівненської області та 70 з Херсонської, 50 – з Києва, 60 – з Волинської). Крім того, було здійснено розподіл слухачів на контрольну та експериментальну групи. Визначення їх основних параметрів обґрунтування відсутності і відмінностей у цих групах на рівні значущості $\alpha=0,05$.

До експериментальної групи увійшло 130 респондентів, з них 20 – з Херсонської та 35 – з Рівненської областей, 35 – з Хмельницької області, 20 – з Волинської області, 20 – з міста Києва. Контрольна група включала в себе 150 учасників, з яких 50 – з Херсонської та 30 – з Рівненської, 40 – з Волинської областей, 30 – з міста Києва відповідно.

У ході експерименту апробовано модель управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті, застосовано і перевірено критерії та показники оцінювання рівнів сформованості інформаційної культури директорів загальноосвітніх навчальних закладів у післядипломній освіті, запроваджено спецкурс «Розвиток інформаційної культури директорів загальноосвітніх навчальних закладів у післядипломній освіті» в експериментальних групах, визначено рівень розвитку інформаційної культури в експериментальних і контрольних групах під час формувального етапу експерименту.

Узагальнені дані щодо самооцінки рівнів сформованості основних компонентів інформаційної культури представниками обох вибіркової сукупностей після проведення експериментального навчання наведено на рисунках 2 і 3.

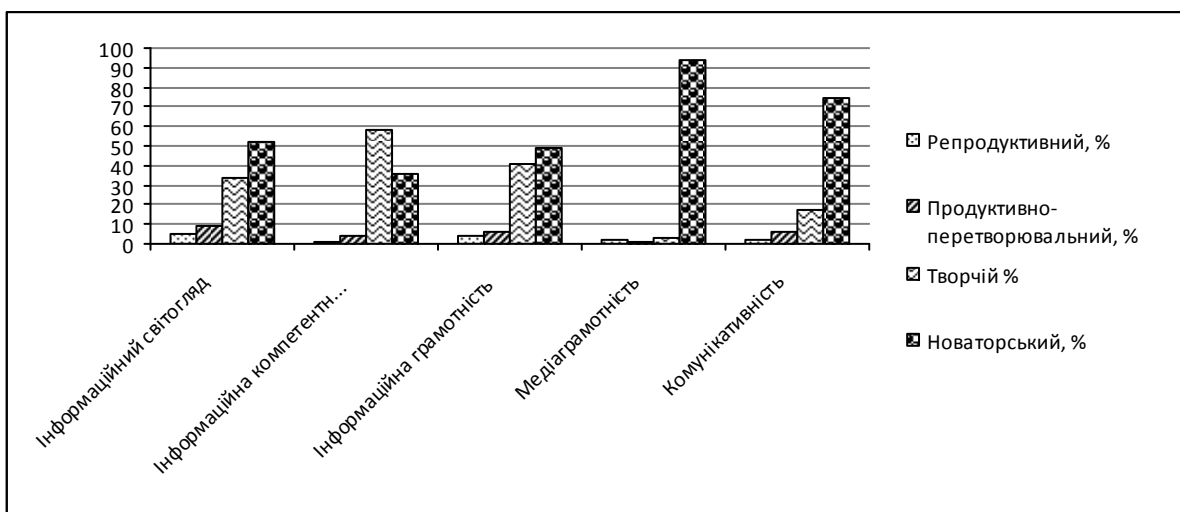
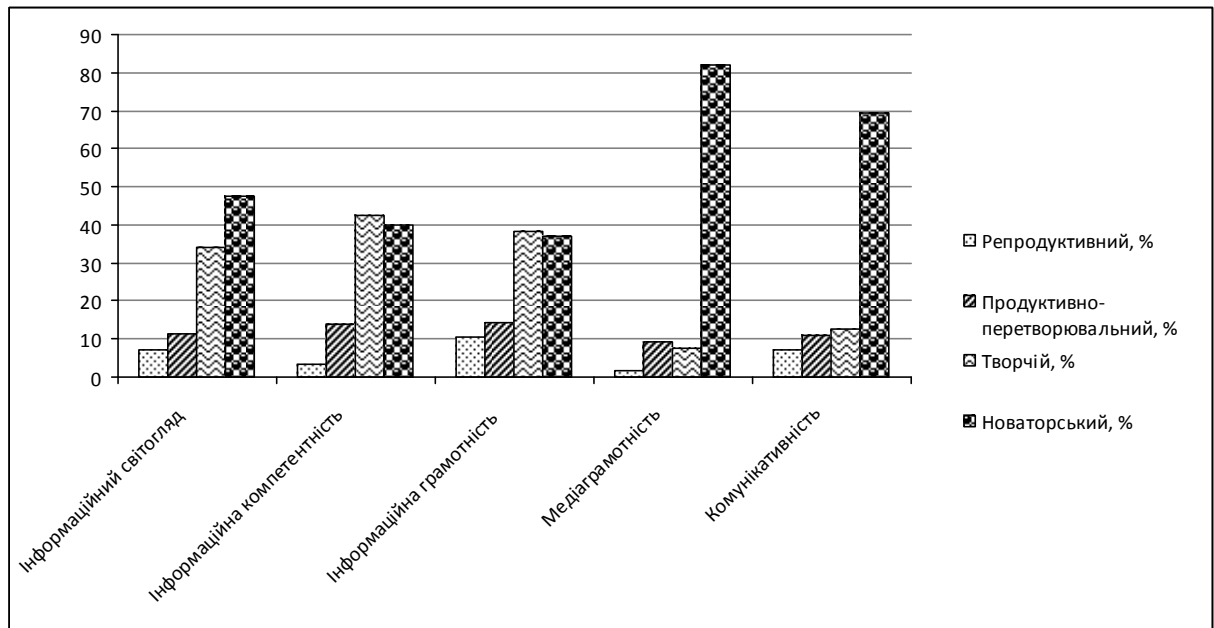

Рис. 2. Узагальнені результати самооцінювання слухачами випадкової сукупності експериментальної групи розвитку інформаційної культури після експерименту

Рис. 3. Узагальнені результати самооцінювання слухачами випадкової сукупності контрольної групи сформованості інформаційної культури після експерименту

Отже, згідно з результатами формувального етапу експерименту, запровадження розробленої нами моделі управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу у післядипломній освіті, спецкурсу «Інформаційна культура керівника закладу освіти» виявився ефективним механізмом підвищення рівня сформованості інформаційної культури керівника. Доказом цього є те, що в результаті експерименту, 1,2% директорів загальноосвітніх навчальних закладів досягли найвищого (новаторського) рівня розвитку інформаційної культури, чого на констатувальному етапі експерименту взагалі не простежувалося. Таким чином, отримані результати проведення повторної самооцінки як порівняння її з результатами експериментальної оцінки після завершення експериментального навчання з достатньо високим рівнем статистичної значущості $\alpha = 0,05$ підтверджують наявність позитивного впливу на слухачів, високої ефективності та результативності їхнього навчання завдяки запровадженню у закладах підвищення кваліфікації запропонованої нами моделі управління розвитком інформаційної культури директора ЗНЗ в післядипломній освіті. Визначено, що на шляху досягнення основної мети формувального етапу педагогічного експерименту, слід використовувати різні форми та види роботи зі слухачами, що входили до експериментальної групи. Серед форм та видів роботи з керівниками найбільш результативними виявилися: у курсовий період (під час проходження директорами ЗНЗ курсів підвищення кваліфікації) проблемні лекції (зокрема були проведені лекції, під час яких визначалися і обґрунтовувалися рівні розвитку інформаційної культури (репродуктивний, продуктивно-перетворювальний, творчий, новаторський); вебіари, тематичні та панельні дискусії у мережі Інтернет; у міжкурсний період – проблемні семінари, тематичні засідання методичних об'єднань директорів ЗНЗ (із використанням цифрових, інформаційно-комунікаційних технологій) на районному та обласному рівнях.

З'ясовано, що навчально-методичний комплекс упровадження моделі управління розвитком інформаційної культури директора ЗНЗ – це сукупність навчально-методичних матеріалів, що забезпечують повну реалізацію змісту запропонованої моделі управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті та сприяють засвоєнню керівниками закладів освіти змісту інформаційної культури, реалізації засвоєних знань, набутих навичок та умінь, необхідних в управлінській діяльності. Навчально-методичний комплекс щодо впровадження моделі управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті враховує загальну національну політику у сфері освіти; забезпечує логічну послідовність викладання навчального матеріалу; передбачає використання сучасних методів і технічних засобів інформатизації освітнього простору, які дозволяють слухачам курсів підвищення кваліфікації глибоко опанувати навчальний матеріал і отримати компетенції щодо його використання на практиці; відповідає сучасним науковим уявленням про інформаційну культуру.

До навчально-методичного комплексу моделі управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті входять: навчальна програма та навчальний план спецкурсу «Інформаційна культура керівника закладу освіти»; словник з освітнього менеджменту; анкети та тести для самооцінки рівня інформаційної культури; тематика засідань «Школи менеджерів»; методичні рекомендації щодо впровадження моделі управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті.

У процесі дослідження розроблено модель з управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті, яку розглядаємо як складову загальної культури, що формалізує процес, у якому відтворюється мета, зміст, шляхи, методи розвитку та його результат, а її впровадження дає можливість досягнути творчого та креативного рівнів розвитку інформаційної культури. Розроблена модель складається із чотирьох взаємопов'язаних між собою блоків: цільового, змістового, процесуального, результативного. Цільовий блок моделі охоплює мету, завдання та складові інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу. Змістовий блок базується на принципах та відображає компоненти інформаційної культури. Процесуальний репрезентує шляхи та методи розвитку інформаційної культури директора ЗНЗ в післядипломній освіті. Результативний блок містить показники та рівні інформаційної культури керівника закладу освіти і результат впровадження моделі управління розвитком інформаційної культури директора ЗНЗ в післядипломній освіті: творчий і новаторський рівень інформаційної культури, який сприяє результативній управлінській діяльності.

Аналіз динаміки показників виявив позитивні зміни в розвитку рівнів інформаційної культури. Результати експериментального дослідження вказують на необхідність впровадження запропонованої моделі управління розвитком інформаційної культури директора ЗНЗ у практику діяльності вітчизняних закладів післядипломної освіти.

ВИСНОВКИ

Узагальнення результатів наукового дослідження управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті дало підстави для таких висновків:

1. Здійснений аналіз методичної та психолого-педагогічної літератури з проблеми управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті дав підстави твердити, що окремі її аспекти були предметом досліджень багатьох зарубіжних і вітчизняних учених. Однак, ґрунтовні наукові дослідження щодо управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті не проводилися.

Встановлено, що в післядипломній освіті інформаційна культура слухача (у нашому випадку директора) переходить на якісно новий рівень за таких умов коли процес професійної підготовки ґрунтується на проектно-рефлексивному підході, до якого директор здійснює управлінську, навчальну, інформаційну, проектну й рефлексивну діяльність.

Визначено принципи розвитку інформаційної культури, які регулюють діяльність з управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу та технології формування інформаційної культури, що реалізують уявлення про цілі інформаційної культури, можливості способів і форм підвищення рівня та наявні у практиці неперервної післядипломної освіти.

Теоретично обґрунтовано необхідність створення та розроблено систему педагогічних умов управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті, від яких залежить кінцевий результат цього процесу. Під системою умов розвитку розуміємо сукупність взаємопов'язаних і періодично повторюваних способів впливу на розвиток інформаційної культури директора ЗНЗ.

Вивчено практичний стан управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу, при цьому з'ясовано, що вдосконалення управління розвитком інформаційної культури директора передбачає наповнення освітніх програм новим змістом, що сприятиме підвищенню інформаційної культури керівника.

2. У процесі дослідження розкрито теоретико-методологічні засади управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу. Визначено поняття, сутність і змістову складову його інформаційної культури. При цьому поняття «розвиток інформаційної культури директора ЗНЗ» розглядається як цілісний, спланований процес самотворення, саморозвитку та самореалізації особистості, який характеризується неперервністю, системністю, динамізмом і циклічністю та передбачає ефективний науково-методичний і управлінський супровід із урахуванням рівня інформаційної культури керівника закладу освіти.

3. З'ясовано найсуттєвіші компоненти управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті (зміст, принципи, методи, форми, педагогічні умови та чинники), відтворення яких дало змогу проаналізувати, прогнозувати та скерувати подальше впровадження запропонованої моделі, сформувані позитивну динаміку розвитку його інформаційної культури.

Запропоновано шляхи управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті через:

- курси підвищення кваліфікації, управлінську практику, семінари, конференції, тренінги, спецкурс «Інформаційна культура керівника закладу освіти»;
- дистанційні курси, «хмарні сервіси», вебінари, майстер-класи, модульний контроль;
- опанування модуля «ІКТ в управлінні закладом освіти»;
- індивідуальні консультації та науково-методичний супровід розвитку інформаційної культури;
- проектну діяльність;
- публічну презентацію досвіду роботи;
- самоосвіту;
- «Школу менеджерів» як форму управлінського і методичного супроводів підготовки керівників

4. Теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено модель управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті, яку розглянуто як складову загальної культури, що формалізує процес, у якому відтворюється мета, зміст, шляхи, методи розвитку та його результат, а її впровадження дає можливість досягти творчого та новаторського рівнів розвитку інформаційної культури. Розроблена модель складається із чотирьох взаємопов'язаних між собою блоків: цільового, змістового, процесуального, результативного. Цільовий блок моделі охоплює мету, завдання та складові інформаційної культури керівника. Змістовий базується на принципах та відображає компоненти інформаційної культури. Процесуальний репрезентує шляхи та методи розвитку інформаційної культури директора ЗНЗ в післядипломній освіті. Результативний блок містить показники та рівні інформаційної культури керівника закладу освіти і результат впровадження моделі управління розвитком його інформаційної культури.

У ході здійснення експерименту було визначено рівні розвитку інформаційної культури директорів ЗНЗ до та після проведення експериментального навчання. У результаті експериментального навчання кількість слухачів (директорів ЗНЗ) експериментальної групи (130 осіб), рівень розвитку інформаційної культури яких визначався як репродуктивний, зменшилась на 3,3%. Кількість слухачів з продуктивно-перетворювальним рівнем розвитку інформаційної культури зменшилась на 26,0%. Також частиною слухачів (1,2%) було досягнуто творчого рівня, чого не спостерігалось до експерименту.

Отримані результати дали можливість підтвердити припущення про ефективність запропонованої моделі управління розвитком інформаційної культури

директорів ЗНЗ в післядипломній освіті. Зміни рівнів сформованості інформаційної культури у директорів ЗНЗ, які входили до контрольної групи виявилися незначними згідно з отриманими статистичними даними.

У результаті здійсненого експерименту аналіз динаміки усіх показників виявив позитивні зміни в розвитку рівня інформаційної культури директора ЗНЗ, що вказують на необхідність впровадження моделі управління розвитком інформаційної культури директора ЗНЗ в практику діяльності закладів післядипломної освіти.

5. Розроблено і апробовано навчально-методичний комплекс щодо запровадження моделі управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в закладах післядипломної педагогічної освіти, який включає навчально-тематичний план, програму спецкурсу «Інформаційна культура керівника закладу освіти», словник із освітнього менеджменту, курс лекцій, практикуми, семінари, методичні рекомендації щодо впровадження розробленої моделі.

Виконане дисертаційне дослідження не вичерпує всіх питань окресленої проблеми. Перспективними напрямками є подальше її розроблення в таких аспектах, як: порівняльний аналіз управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті; вдосконалення системи управління розвитком його інформаційної культури в умовах Нової української школи.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації:

1. Ворон О. Психологічна готовність керівників до управління загальноосвітнім навчальним закладом в умовах трансформації освіти. *Вісник післядипломної освіти: зб. наук. пр. / НАПН України ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти»; голов. ред. В. В. Олійник; редкол. О. Л. Ануфрієва [та ін.]. 2010. Вип. 1(14), ч. 2. Психологія. С. 84–89.*
2. Ворон О. Інформаційне середовище навчального закладу: проблеми, реалії, перспективи. *Нова педагогічна думка: наук.-метод. журн. 2012. № 1. С. 43–45.*
3. Ворон О. Наукові засади інноваційної діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу. *Нова педагогічна думка: наук.-метод. журн. 2012. № 2. С. 9–13.*
4. Ворон О. Удосконалення інформаційної компетентності керівників ЗНЗ у системі післядипломної педагогічної освіти. *Нова педагогічна думка: наук.-метод. журн. 2012. № 4. С. 144–147.*
5. Ворон О. Значення комунікативної компетентності керівників навчальних закладів у забезпеченні неперервності освіти педагогів. *Нова педагогічна думка: наук.-метод. журн. 2013. № 1. С. 115–117.*
6. Ворон О. Комунікативна культура як основа професійної діяльності педагогічних працівників. *Нова педагогічна думка: наук.-метод. журн. 2013. № 2. С. 30–35.*

7. Ворон О. Інформаційно-комунікаційні технології та бенчмаркінг як ресурси інноваційної діяльності керівників загальноосвітніх навчальних закладів. *Варіативність, інноваційність, результативність, аналітичність управління: часопис кафедри менеджменту та освітніх технологій*; Хмельницький ОППО. 2013. № 5. С. 43–45.

8. Ворон О. Педагогічні умови формування ціннісних орієнтацій школярів у сучасному інформаційному суспільстві. *Нова педагогічна думка: наук.-метод. журн.* 2014. № 1. С. 174–176.

9. Ворон О. Методологічні аспекти зростання професійного потенціалу керівників загальноосвітніх навчальних закладів. *Нова педагогічна думка: наук.-метод. журн.* 2014. № 4. С. 7–11.

10. Ворон О. Інформаційна культура як загальнонаукова та педагогічна проблема. *Нова педагогічна думка: наук.-метод. журн.* 2015. № 1. С. 149–152.

11. Ворон О. Фактори та умови розвитку інформаційної культури педагога загальноосвітнього навчального закладу. *Науковий часопис Національного пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: зб. наук. праць.* 2015. Вип. 25(35). С. 3–7.

12. Андрощук І., Ворон О. Формування інформаційної культури керівника загальноосвітнього навчального закладу в умовах післядипломної освіти. *Нова педагогічна думка: наук.-метод. журн.* 2016. № 2. С. 13–16.

Наукові праці, які засвічують апробацію матеріалів дисертації:

13. Ворон О. Школа менеджерів як складова моделі управління розвитком професійного становлення та інформаційної культури директора школи в післядипломній освіті. *Нові технології навчання: наук.-метод. зб.* 2017. Вип. 90. С. 129–135.

14. Voron O. Factors and conditions of the development of informational culture of pedagogy in a general education institution. *Science Review.* Warsaw: RS Global. 6(13), 2018. Vol. 1. S. 26–30.

15. Ворон О. Г. Школа менеджерів як складова моделі управління розвитком професійного становлення та інформаційної культури директора школи в післядипломній освіті. *Імідж сучасного педагога: електрон. наук. фах. журн.* 2018. № 4(181). С. 17–22.

АНОТАЦІЇ

Ворон О. Г. Управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 13.00.06 «Теорія і методика управління освітою». – ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Київ, 2019.

Дисертація присвячена дослідженню проблеми управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті.

Тема дослідження є актуальною з огляду на те, що формування та підвищення інформаційної культури педагогічних кадрів освітніх установ в епоху переходу людства до інформаційного суспільства є необхідною умовою становлення їхньої професійної культури. У новому освітньому просторі недостатньо потребує управлінської уваги розвиток інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу, що і зумовило вибір теми дослідження «Управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті».

У ході роботи над дослідженням були вирішені наступні завдання: розкрито теоретико-методологічні засади управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу; з'ясовано фактори, умови, необхідні для результативного управління розвитком інформаційної культури директора, обґрунтувати і експериментально перевірити модель управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті; розкрити зміст поняття «інформаційна культура директора загальноосвітнього навчального закладу»; розробити навчально-методичний комплекс щодо впровадження моделі управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в тому, що вперше розроблено, обґрунтовано та експериментально перевірено модель управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті, складовими якої є: мета та педагогічні завдання; принципи, форми і методи навчання; уточнено зміст поняття «інформаційна культура директора загальноосвітнього навчального закладу»; розроблено змістові складові спецкурсу «Інформаційна культура керівника загальноосвітнього навчального закладу», розроблено навчально-методичний комплекс щодо впровадження моделі управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті.

Подальшого вдосконалення набули зміст, форми і методи розвитку інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті.

Визначено шляхи управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті: курси підвищення кваліфікації, управлінська практика, семінари, конференції, тренінги, спецкурс «Інформаційна культура керівників загальноосвітніх навчальних закладів», Школа менеджерів; дистанційні курси, «хмарні сервіси», вебінари, майстер-класи, модульний контроль; самоосвіта; опанування модуля «ІКТ в управлінні закладом освіти»; індивідуальні консультації та науково-методичний супровід розвитку інформаційної культури; проектна діяльність; публічна презентація досвіду роботи; стажування; магістерська підготовка.

Здійснене експериментальне дослідження дозволило перевірити ефективність моделі управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті. Отримані результати експерименту

відповідно до розробленої моделі управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу в післядипломній освіті дозволили стверджувати про її дієвість. Розроблено та запроваджено спецкурс (очно-дистанційна форма навчання) з теми «Інформаційна культура керівника закладу освіти» та розроблено навчально-методичний комплекс щодо запровадження запропонованої моделі в післядипломну освіту.

Ключові слова: інформація, культура, інформаційна культура директора загальноосвітнього навчального закладу, модель, управління, післядипломна освіта, управління розвитком інформаційної культури директора загальноосвітнього навчального закладу.

Voron O. G. Management of Director Information Culture Development of a comprehensive educational institution. – Qualificational scientific work on the rights of manuscripts.

Dissertation for Candidate's degree in pedagogical sciences (Doctor of philosophy) in specialty 13.00.06 – «Theory and methodology of education management». – University of Management of Education of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, 2019.

The dissertation is devoted to the research on the management of the director informational culture development of a comprehensive educational institution in postgraduate education and on this basis the development and verification of the effectiveness model of development informational culture process at advanced training courses, in the intercultural period and in the process of self-education.

The conceptual provisions concerning the growth of the role of information, which are reflected in the Laws of Ukraine «On Education», «On Informatization», «On Information Protection in Automated Systems», «On the Concept of the National Program of Informatization», «On the National Program of Informatization» and others, are analyzed. It actualizes the problem of managing the of school principal informational culture development at a general educational institution, capable to do professional tasks effectively in the modern informational space.

Informational culture is important for every educator. The teacher must understand the role that he can play in shaping the student personality as a person of informational civilization. Teacher, who owns such a culture, must form students informational culture.

Therefore, for the education system, the organization of informational education and the director informational culture improvement is a matter of first priority and the directors themselves become key figures, who primarily affect the level of informational culture increase of all participants in the educational process.

To stimulate the taste for systematic application of informational and communicational and innovative pedagogical technologies, multimedia and the Internet in everyday life have become a priority task of comprehensive educational institutions.

The development of the informational culture of the school principal is a problem, the success of which depends to a large extent on the effectiveness of the functioning of a comprehensive educational institution.

Analyzing the work of scientists, it can be noted that the informational culture formation and enhancement of educational institutions staff in the era of human transition to the information society is a prerequisite for their professional culture formation. The problem is focused not on broadening and improving the knowledge level of a specialist, but on the development of abilities to find the necessary information, analyze it and implement it in its practical activity, react promptly to the innovative experience, as well as design, create, test innovations experimentally, and be able to disseminate them purposefully. However, these questions are studied by scientists in the general theoretical framework.

Nevertheless, despite the importance of the outlined problem, in science and practice, not enough attention is given to the development of the school principal informational culture at a secondary educational institution, and no effective model for managing its formation under new social conditions has been developed, that has caused the choice of the topic of our investigation «Management of the school principal informational culture development in a comprehensive educational institution».

The subject of the study is development, theoretical grounding and experimental verification of the model for managing the school principal informational culture development at a comprehensive educational institution.

To achieve the goal, the following research tasks were completed:

1. The theoretical principles of director informational culture development management of a comprehensive educational institution are revealed.
2. The factors and conditions of director informational culture development of a comprehensive educational institution are determined.
3. The practical state of informational culture development management of a comprehensive educational institution is determined.
4. The model of the director informational culture development management of a comprehensive educational institution in postgraduate education is scientifically substantiated.
5. Methodical recommendations for implementation of the director informational culture development management model at a comprehensive educational institution in postgraduate education have been developed.

The object of the study is the informational culture of a comprehensive educational institution director.

The subject of the research is theoretical foundations, structure, contents and methodological support for the management of the director informational culture development of a comprehensive educational institution in postgraduate education.

The novelty and practical significance of the research are based on the principles, methods, factors and levels of formation of the director informational culture of a comprehensive educational institution in postgraduate education.

The ways of management of the director informational culture development of a comprehensive educational institution in postgraduate education are defined:

- advanced training courses, management practices, seminars, conferences, workshops, courses «Informational culture of comprehensive educational institutions directors», «Managers schools»;

- distance courses, «cloud services», webinars, master classes, module control;
- self-education;
- mastering of the module «ICT in the management of the educational institution»;
- individual consultations and scientific and methodological support for informational culture development;
- project activity;
- public presentation of working experience.

Keywords: information, culture, informational culture, director, factors, conditions, postgraduate education, advanced training courses, intercourse period, self-education, model.

Підписано до друку 11.03.2019. Формат 60х90/16.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9.
Тираж 100. Зам. 37.

«Видавництво “Науковий світ”»®
Свідоцтво ДК № 249 від 16.11.2000 р.
м. Київ, вул. Казимира Малевича (Боженка), 23, оф. 414.
200-87-15, 050-525-88-77
E-mail: nsvit23@ukr.net
Сайт: nsvit.cc.ua